

Gækkebrev

Af Camilla Luise Dahl, cand. mag. arkivar

I Bornholms Ø-arkiv (BØA 2017-46) findes et lille gækkebrev skrevet på vers.

Det lille gækkebrev er dateret 1933. Modtageren var den knapt 16-årige Frøken Esther Jørgensen i Olsker (f. 1917) og afsenderen en ”goer ven”. Den tilhørende konvolut er forsynet med faderens adressat (frimærke senere afklippet).

Gækkebrevet hører til i den romantiske tradition. Brevet er skrevet på almindeligt papir men med rødt blæk og er ellers ikke udsmykket eller dekoreret, men øverst i det ene hjørne er tilføjet den obligatoriske vintergæk.

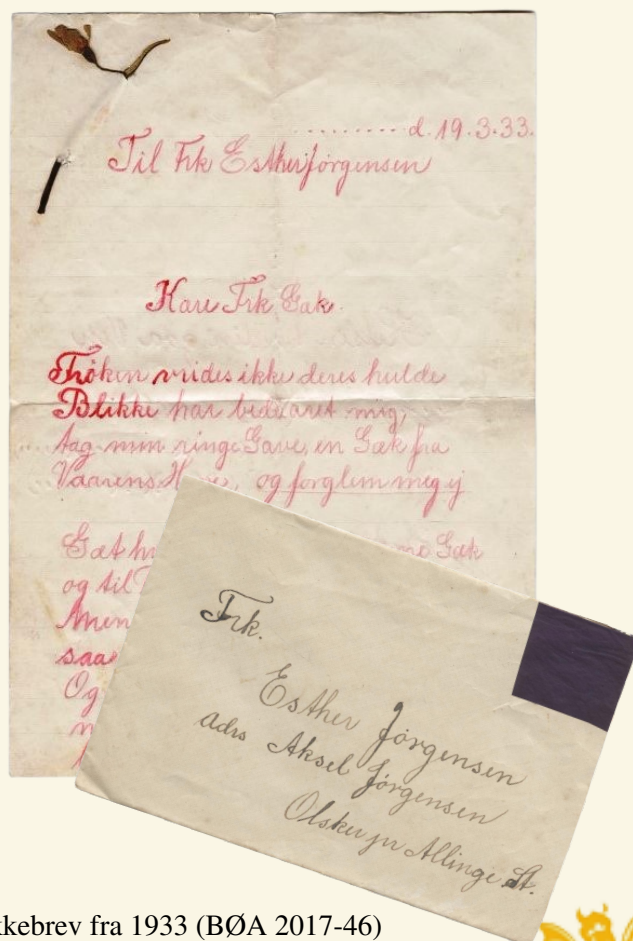
Det er skrevet på dansk med enkelte bornholmske ord og versene lyder:

Kære Frk. Gæk
Frøken vides ikke deres hulde
Blikke har bedaaret mig
tag min ringe Gave, en Gæk fra
Vaarens Have, og forglem mig ej.

Gæt hvem der sender denne Gæk
og til Paaske et Æg jeg dig giver,
men hvis dit Svar til dig bliver væk,
saa atter jeg til dig skriver.
Og da bliver det dig der skal ud
med Ægget og derfor jeg leer saa listigt
i Sjæggjed.

Frøken Esther Louise Jørgensen f. 1917.
Modtager af gækkebrevet fra 1933.
(BØA 2019-9-40)

Gækkebrev fra 1933 (BØA 2017-46)

Gækkebrevs-traditionen

Gækkebrevet er en påske- og forårstradition, der kendes langt tilbage. Dens rødder findes i 1600-tallets bindebrev, men det ældste bevarede gækkebrev i Danmark er fra 1770.

Efter traditionen kan gækkebreve sendes fra man ser den første vintergæk og frem til påske. Af samme årsag indeholdt gækkebrevet altid en vintergæk før i tiden. Gæk betyder at drive gæk med, drille eller narre. De ældste gik ud på at modtageren skulle gætte en gåde eller blot være modtagerens gæk. Gættedes gåde eller opgave ikke, måtte der afleveres et pant.

De tidligste gækkebreve hørte til blandt de mere romantiske traditioner, og falder på mange måder sammen med de engelske Valentinsbreve.

Efterhånden blev gækkebrevene også populære blandt veninder, og senere igen fra børn til forældre og bedsteforældre.

Med kommercialiseringen af gækkebrevene i 1870'erne, der blandt andet betød fortrykte gækkebreve, begyndte pantet at blive mere påskerelateret, og et æg blev efterhånden standarden.

I starten et lille sukkeræg, og senere – i Mellemkrigstiden – introduceredes chokoladeæggene. Det er antagelig i forbindelse med slikæggene, at gækkebreve blev et drillebrev fra børn til voksne.

Skikken med at klippe gækkebrevet i mønster, stammer antagelig fra tiden omkring 1900, hvor tidens moderigtige brevpapir havde små prikkede hulmønstre. Disse begyndtes efterhånden kopieret med hjemmelavede prikkede og udklippede mønstre. Traditionen med papirklip i facon som et hjerte eller med dekorative kanter var dog allerede brugt i 1800-tallet, og de to traditioner gled sammen.

I vore dage består gækkebrevet oftest af et ark papir udklippet i mønster, og ”gækken” er at modtageren skal gætte afsenderen inden påske eller et bestemt antal dage mod at betale i form af et påskeæg såfremt det ikke lykkes. Papirklippet indeholder altid et vers eller en remse samt et antal prikker eller streger for hvert bogstav i afsenderens navn. Til gengæld indeholder nutidens gækkebreve ikke længere nødvendigvis en vintergæk.